

PARAGRAF 1. ANGST FOR DET ONDE

A

Den satte synd er vel en ophævet mulighed, men den er tillige en uberettiget virkelighed. For så vidt kan angsten forholde sig til den. Da den er en uberettiget virkelighed, skal den igen benægtes. Dette arbejde vil angsten påtage sig. Her er tumlepladsen for angstens snilde tankegøgl.

Mens syndens virkelighed holder frihedens ene hånd i sin isnende højre ligesom Kommandanten i Mozarts Don

Kommandanten til hest på billedet med figurerne fra Wolfgang Amadeus Mozarts (1756-1791) opera "Don Giovanni" (1787). Det er til slut i operaen, at Kommandanten holder Don Juan fast i et håndtryk og kræver, at han skal ændre sit liv, hvilket Don Juan dog afviser.

Juan-opera, gestikulerer den anden hånd med skuffelsen og bedraget og blændværkets veltalenhed*.

*) Kun ganske kort kan jeg i forhold til undersøgelsens form antyde næsten algebraisk den enkelte tilstand.

Til egentlig skildring er her ikke stedet.

B

Den satte synd er tillige i sig konsekvens, om den end er en friheden fremmed konsekvens. Denne konsekvens forkynder sig, og angstens forhold er til denne konsekvensens tilkommelse, der er en ny tilstands mulighed. Hvor dybt et individ er sunket, det kan dog synke dybere, og dette "kan" er angstens genstand. Jo mere angsten her slappes, desto mere betyder det, at syndens konsekvens er gået individet over til helt at tilegne sig, og at synden har fået indfødsret i individet.

Synden betyder naturligvis her det konkrete, thi man synder aldrig overhovedet eller i almindelighed. Selv den synd* at ville tilbage over syndens virkelighed er ikke en synd overhovedet, og en sådan er aldrig forekommet.

*) Dette er etisk talt, thi etikken ser ikke tilstanden, men ser, hvorledes tilstanden i samme øjeblik er en ny synd.

Den, der kender noget til menneskene, ved meget godt, at sofisteriet bestandigt bærer sig således ad, at der bestandigt kun stødes an på et enkelt punkt, hvilket punkt vedvarende varieres. Angsten vil have syndens virkelighed bort ikke ganske, men til en vis grad, eller rettere den vil til en vis grad lade syndens virkelighed have sit forblivende, men kun til en vis grad vel at mærke.

Den er derfor endog ikke utilbøjelig til at gække lidt med de kvantitative bestemmelser, ja, jo mere udviklet den er, desto videre tør den drive dette gækkeri, men så

Den tyske filosof Friedrich Wilhelm Joseph von Schelling (1775-1854). Som hos Hegel er ånden også det grundlæggende begreb hos Schelling. Hans ide er, at en altomfattende verdensånd (weltseele) trinvis udvikler sig fra den uorganiske natur gennem plante og dyreriget til menneskets bevidsthed. Verdensånden er slumrende intelligens i materien og i mennesket når den til åbenlys selverkendelse.

snart den kvantitative bestemmens spøg og tidsfordriv vil til at fange individet i det kvalitative spring, hvilket ligesom myreslugeren ligger på lur i den af det løse sand dannede tragt, da trækker angsten sig forsigtigt tilbage, da har den et lille punkt, der må frelses, og som er uden synd og i næste øjeblik et andet.

Syndsbefindstheden dyb og alvorlig udfærdiget i angrens udtryk er en stor sjældenhed. Imidlertid skal jeg dog vel vogte mig såvel for min egen skyld som for tænkningens og for næstens skyld at udtrykke det således, som Schelling formodentlig ville udtrykke det, er der et sted tale om geni til gerning i samme forstand som til musik osv.

Således kan man undertiden – uden at være sig det bevidst – med et forklarende ord tilintetgøre alt. Deltager ikke ethvert menneske væsentligt i det absolutte, da er alt forbi. I det religiøses sfære skal man derfor ikke tale om geniet som en speciel begavelse, der kun er givet enkelte, thi begavelsen er her det at ville, og den, som ikke vil, ham skal man i det mindste holde således i hævd, at man ikke beklager ham.

Etisk talt er synden ingen tilstand. Tilstanden derimod er bestandigt den sidste psykologiske tilnærmelse til den næste tilstand.

Angsten er nu bestandigt til stede som den ny tilstands mulighed. I den først beskrevne tilstand, A, er angsten me-